

Başvuru Numarası : 2024/2626
Toplantı Tarihi/Sayısı : 04.06.2025/61
Karar Numarası : 2025/338
Başvuran : T.B.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, hastalığı nedeniyle kullanması gereken “...” isimli ilacın reçete edilmesinin engellendiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

- a. 18/11/2021 tarihinde muhatap ceza infaz kurumuna geldiğini,
- b. Rahatsızlığı nedeniyle “...” isimli ilacı kullanmak zorunda olduğunu,
- c. Kurumda görevli “...” isimli personelin muayene sırasında kendisinden önce hekimin yanına girerek “...” isimli ilacın reçete edilmesini engellediğini,
- ç. Söz konusu ilacı kullanamaması nedeniyle rahatsızlığının arttığını iddia etmekte ve hakkında düzenlenen sağlık evrakları tetkik edilerek ilacının temin edilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

- a. Başvuranın tedavi ve muayenelerinin eksiksiz olarak yapıldığı, Kurum personelinin hekim muayenesine ve tedavisine karışması ve etkilemesi gibi durumların söz konusu olmadığı,
- b. Başvuranın uzman hekimler tarafından yapılan muayenelerinde “...” isimli renkli reçete ilaç grubuna tâbi olan ilacın kullanmasına gerek olmadığı ve şikâyetleri ile ilgili tedavi düzenlendiğinin Ulusal Yargı Ağı Projesi kayıtlarından anlaşıldığı,
- c. Başvuranın dilekçesinde belirttiği iddiaların asılsız olduğu anlaşıldığından görevli personele yönelik soruşturma başlatılmadığı belirtilmiştir.

4. Muhatap Kurum tarafından sunulan yazılı görüş ve eklerine başvuran tarafından görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu

maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

6. 6701 Kanun’un 17’nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği” hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrasına göre: “Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir.”

8. Mezkur Yönetmelik’in 65’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

9. Mezkur Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesi şöyledir: “(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinin kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularda ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularda ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın iddiası ile muhatap Kurumun yazılı görüş ve ekleri ilgili mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları

Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi, herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mahiyeti sebebiyle Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörülmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörmemiştir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), *Selmouni/Fransa*, B. No.: 25803/94, 28/7/1999, para. 95; *Assenov ve Diğerleri/Bulgaristan*, B. No.: 24760/94, 28/10/1998, para. 93).

13. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45). Bununla birlikte, AYM iddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için soyut iddiaya dayanan şüphe ötesinde makul kanıtların varlığı gerektiğinden bir kanıtın ancak yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşabileceğinin ve bu hususlara ek olarak kanıtlar değerlendirilirken ilgililerin süreçteki tutumlarının da dikkate alınması gerektiğinin altını çizmektedir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 33). AİHM de kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiğini belirtmektedir (AİHM, *Klaas/Almanya*, B. No.: 15473/89, 12/9/1993, para. 30). Mahkeme, bir delilin değerlendirilmesinde “*makul kuşkunun kalmaması*” şeklindeki kanıtlama standardını kabul etmektedir; ancak Mahkeme böyle bir kanıtlamaya yeterince güçlü, açık ve tutarlı çıkarsamalardan veya aynı biçimde çürütülememiş karinelere de varılabileceğini eklemektedir (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, para. 161).

14. Mahpuslara sağlık hizmeti sağlanması devletin bir sorumluluğudur. Mahpuslar, toplumda mevcut olan sağlık hizmet standartlarına sahip olmalıdır ve yasal statüleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalmaksızın ücretsiz olarak gerekli sağlık hizmetlerine erişebilmelidir (Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı için Asgari Standart Kurallar, Kural 24/1).

15. “(...) Yetersiz sağlık hizmetleri, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teriminin kapsamına giren koşulların hızla ortaya çıkmasına neden olabilir. Ayrıca belli bir cezaevinde sunulan sağlık hizmetleri, hem o cezaevinde hem de diğer yerlerde (özellikle emniyet birimlerinde) kötü muamelenin önlenmesinde önemli rol oynayabilir. Bunun da ötesinde, söz konusu hizmetler, sunuldukları tesisteki genel yaşama koşulları üzerinde olumlu etkide bulunabilir.” (Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi [CPT], 3. Genel Raporu, para. 30)

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un “*Hükümlünün Muayene ve Tedavisi*” başlıklı 78'inci maddesine göre; “*Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi kurumun hekimi tarafından yapılır.*” Aynı Kanun'un “*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*” başlıklı 71'inci maddesinde; “*Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbi araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.*” hükmü bulunmaktadır.

17. Başvuran tarafından, rahatsızlığı nedeniyle kullanması gereken “...” isimli ilacın reçete edilmesinin muhatap kurum personeli tarafından engellendiği ve bu sebeple sağlık hakkına erişiminin kısıtlandığı iddia edilmektedir.

18. Bayburt Devlet Hastanesi Başhekimliğince gönderilen ve başvuran hakkında düzenlenmiş olan

27/4/2024 tarihli raporda "*Hastanın şikayetleri ile tetkik sonuçlarının uyumlu olmadığı, pregabalin suistimalinin değerlendirildiği*" belirtilmekte, başvuranın Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Algoloji Kliniğine sevkinin uygun görüldüğü ifade edilmektedir. Ayrıca başvuran hakkında Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon uzmanı hekim tarafından düzenlenen 6/3/2025 tarihli belgede "*Hastanın bel ve bacaklarda ağrı şikayetiyle geldiği, fakat yapılan muayene ve tetkik sonuçlarının şikayetlerle uyumlu olmadığı, bazı mahkumların pregabalin etken maddeli ilaçları alabilmek için sürekli sağlık kurumlarını meşgul ettiği*" belirtilmektedir.

19. Muhatap Kurumca gönderilen yazılı görüş ekinde yer alan kurumda görevli V. K. T. isimli personelin alınan yazılı ifadesinde "*Ben Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ... memuru olarak görev yapmaktayım. Hükümlü T.B.'nin hakkındaki iddialarına ilişkin olarak kurumumuzda hükümlülerin hastaneye sevklerini ve muayenelerini kurumumuz müdürlüğünde görevlendirilen ... memuru M.B. tarafından yürütülmektedir. Benim veya kurum revirinde hastane sevk işlemleri ile görevli personelin kurum doktoru veya uzman hekimlere direktif ve yönlendirmede bulunmamız söz konusu değildir. Hükümlünün dilekçesindeki konularla alakalı hastane sevkleri tarafımdan yürütülmediğinden hükümlünün iddiaları gerçekliği yansıtmamaktadır. Dilekçesinde geçen yeşil reçete ilaç grubuna dâhil olan '...' isimli ilaç uzman hekimler tarafından gerek görülmediği için reçete edilmemiş, hükümlüye tedavi amaçlı olarak reçete düzenlenmiştir. Hakkımdaki iddialar asılsızdır.*" şeklinde beyanda bulunduğu; M.B. isimli personelin yazılı ifadesinde ise "*Ben Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ... memuru olarak görev yapmaktayım. Kurumumuz revir biriminde hastane sevk işlemlerine refakat etme amacıyla görevliyim. Kurumumuzda her hafta Salı günleri doktor tarafından hükümlü ve tutuklular muayene edilmektedir. Kurum doktorumuzun hastaneye sevk için uygun gördüğü hükümlü ve tutuklulara randevu alınarak hastaneye sevkleri gerçekleşmektedir. Ben de sevk olanların evrak işlemleri için refakatçilik yapıyorum. Kurum doktorumuza veya hastanedeki doktorlara herhangi bir direktif vermem söz konusu değildir. Kendileri uygun gördükleri takdirde ya hastaneye sevk işlemleri yaparlar ya da ilaç reçete ederler. Bizlerde ... birimi olarak verilen talimatlara uymaktayız. Refakat ve evrak işlemleri dışında herhangi bir yetkimiz ve sorumluluğumuz bulunmamaktadır.*" şeklinde beyanda bulunduğu görülmektedir.

20. Dosyadaki belgelerin incelenmesinden; başvuranın bel ve bacak ağrısı şikayetleri üzerine muhatap Kurumca Bayburt Devlet Hastanesine sevkini sağlandığı, muayene ve tetkiklerinin yapıldığı, ancak başvuranın şikayetleri ile muayene ve tetkik sonuçlarının uyumlu olmadığının tespit edildiği, bu sebeple Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Algoloji Kliniğine sevkini uygun görüldüğü, başvuranın renkli reçete grubuna dahil olduğu anlaşılan "... " isimli ilacı kullanması gerektiği yolunda düzenlenmiş bir reçete veya sağlık raporunun bulunmadığı, dolayısıyla başvuranın tedaviye erişiminin engellenmesinin söz konusu olmadığı anlaşıldığından; açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilen başvurunun kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

4/6/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye